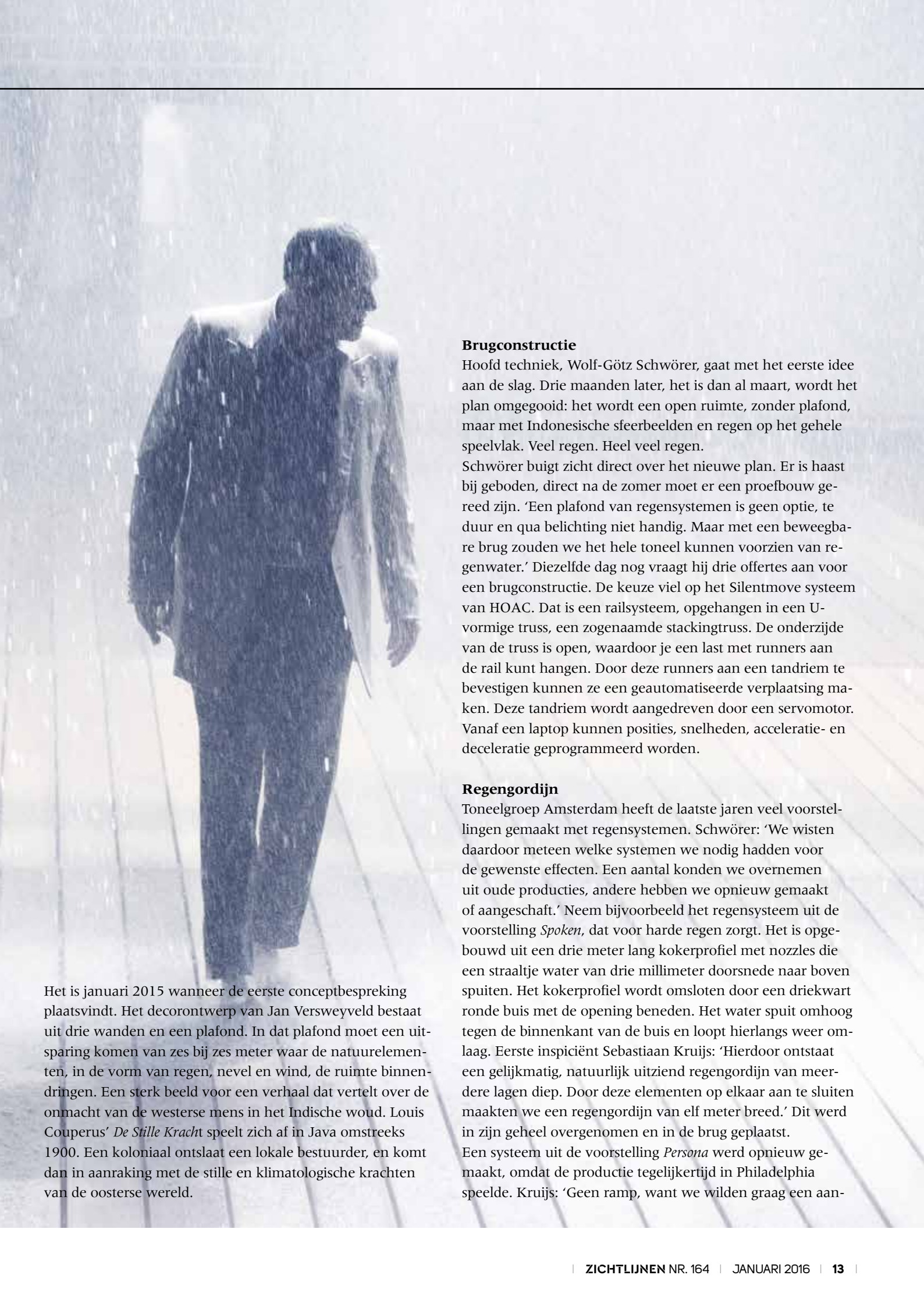

ZEVEN KUUB PER VOORSTELLING

VEEL REGEN, HEEL VEEL REGEN

Van een regeninstallatie in een voorstelling kijken we nauwelijks nog op. Voor *De Stille Kracht* hing Toneelgroep Amsterdam een beweegbare brug van vijf ton in de kap en verwerkte daarin zeven verschillende watereffecten. En: 'Al dat water bleek toch behoorlijk wat geluidsoverlast te veroorzaken.'

| DOOR: MAUD MENTINK |

Het is januari 2015 wanneer de eerste conceptbespreking plaatsvindt. Het decorontwerp van Jan Versweyveld bestaat uit drie wanden en een plafond. In dat plafond moet een uitsparing komen van zes bij zes meter waar de natuurelementen, in de vorm van regen, nevel en wind, de ruimte binnendringen. Een sterk beeld voor een verhaal dat vertelt over de onmacht van de westerse mens in het Indische woud. Louis Couperus' *De Stille Kracht* speelt zich af in Java omstreeks 1900. Een koloniaal ontslaat een lokale bestuurder, en komt dan in aanraking met de stille en klimatologische krachten van de oosterse wereld.

Brugconstructie

Hoofd techniek, Wolf-Götz Schwörer, gaat met het eerste idee aan de slag. Drie maanden later, het is dan al maart, wordt het plan omgegooid: het wordt een open ruimte, zonder plafond, maar met Indonesische sfeerbeelden en regen op het gehele speelvlak. Veel regen. Heel veel regen.

Schwörer buigt zicht direct over het nieuwe plan. Er is haast bij geboden, direct na de zomer moet er een proefbouw gereed zijn. 'Een plafond van regensystemen is geen optie, te duur en qua belichting niet handig. Maar met een beweegbare brug zouden we het hele toneel kunnen voorzien van regenwater.' Diezelfde dag nog vraagt hij drie offertes aan voor een brugconstructie. De keuze viel op het Silentmove systeem van HOAC. Dat is een railsysteem, opgehangen in een U-vormige truss, een zogenaamde stackingtruss. De onderzijde van de truss is open, waardoor je een last met runners aan de rail kunt hangen. Door deze runners aan een tandriem te bevestigen kunnen ze een geautomatiseerde verplaatsing maken. Deze tandriem wordt aangedreven door een servomotor. Vanaf een laptop kunnen posities, snelheden, acceleratie- en deceleratie geprogrammeerd worden.

Regengordijn

Toneelgroep Amsterdam heeft de laatste jaren veel voorstellingen gemaakt met regensystemen. Schwörer: 'We wisten daardoor meteen welke systemen we nodig hadden voor de gewenste effecten. Een aantal konden we overnemen uit oude producties, andere hebben we opnieuw gemaakt of aangeschaft.' Neem bijvoorbeeld het regensysteem uit de voorstelling *Spoken*, dat voor harde regen zorgt. Het is opgebouwd uit een drie meter lang kokerprofiel met nozzles die een straaltje water van drie millimeter doorsnede naar boven spuiten. Het kokerprofiel wordt omsloten door een driekwart ronde buis met de opening beneden. Het water spuit omhoog tegen de binnenkant van de buis en loopt hierlangs weer omhoog. Eerste inspicieent Sebastiaan Kruijs: 'Hierdoor ontstaat een gelijkmatig, natuurlijk uitziend regengordijn van meerdere lagen diep. Door deze elementen op elkaar aan te sluiten maakten we een regengordijn van elf meter breed.' Dit werd in zijn geheel overgenomen en in de brug geplaatst. Een systeem uit de voorstelling *Persona* werd opnieuw gemaakt, omdat de productie tegelijkertijd in Philadelphia speelde. Kruijs: 'Geen ramp, want we wilden graag een aan-

De beweegbare brug in de kap, van onderaf gezien

© MAUD MENTINK

'In de repetitieperiode joegen we er makkelijk 14 kuub water doorheen'

© MAUD MENTINK

FOTO: © JAN VERSWEYVELD

tal zaken wijzigen en uitbreiden.' Het bevat nu in totaal zestien nozzles met een onderlinge afstand van tachtig centimeter. Deze nozzles zijn kegelvormig en zijn gemonteerd op elektrische kleppen die met 12 Volt spanning worden aangestuurd. 'Dan hebben we nog een hogedruk waternevelsysteem uit de tuinbouw, en een stortdouche, vertelt Schwörer. Uit die s tortdouche komt zowel water als bloed. Een forse kolom nevel uit een hogedruk blussysteem wordt gebruikt om actrice Halina Reijn daar weer van te ontdoen. Schwörer: 'Dit systeem gebruiken we in *De Meeuw*, omdat we zeer brandbaar folie op het toneel hadden. Het spuit water tot op een afstand van negen meter. En binnen één seconde kunnen we kunnen de boel vol met mist zetten. We gebruiken daarvoor een over-the-top rookmachine van Look Solutions, de Orca, samen met twee normale rookmachines en drie ventilatoren, die, bij

vol vermogen, een wind maken waar je tegenaan kunt leunen.'

Last verdelen

Een zevende systeem maakte zijn entree in de montageweek. Al die regen bleek toch behoorlijk wat geluidsoverlast te veroorzaken. 'We waren hier al een beetje bang voor, maar we hadden al een optie achter de hand', vertelt Schwörer lachend. 'Eerder, in *Spoken*, gebruikten we zwarte kunststofmatten op de vloer. Dat dempte het geluid aanzienlijk. In deze productie gebruiken we houten vlonders, waar het water veel harder op neerklettert. Dat hebben we opgelost door een druppelsysteem van Gardena, dat je normaal in de tuin gebruikt, te voorzien van afsluitkleppen. Ontzettend goedkoop en veel stiller. Dit systeem gebruiken we nu in de scènes waar regisseur Ivo van Hove het natuurgeweld iets minder nadrukkelijk aanwezig wil hebben.'

Naast al dat water is de brug ook nog uitgerust met elf movingheads, acht TL-bakken, natriumlampen een hele rits parren en zes stroboscopen. Het vraagt drie keer 63 Ampère krachtstroom om de boel te laten draaien. Kruijs: 'En dan nog moeten we oppassen, we kunnen niet alles tegelijkertijd aanzetten.' Deze brug (3500kg) en stackingtruss (1500kg) hangt met zijn hele gewicht in de kap. Kruijs: 'Uit de dynamische berekeningen bleek dat deze last toeneemt wanneer de brug zich horizontaal ver-

De wanden

De rest van het decor bestaat uit drie wanden, opgebouwd uit truss, waar twee lagen molton en een laag folie overheen gespannen zijn. De moltons zijn op deze manier goed beschermd tegen het vocht en vormen een goede achtergrond voor projecties.

Versterkt geluid

Geluidstechnicus Timo Merkies ontwierp een drietal speakers die eindeloos kunnen rond-draaien op een as door middel van een riem en een motor. Het is te vergelijken met een Leslie-speaker. Deze zijn hoog boven in de zaal gemonteerd, waardoor het effect van bijvoorbeeld een vleermuis op natuurlijke wijze rond kan zingen in de zaal. Mede doordat de speakers in tegengestelde richtingen draaien is het effect levensecht. Waterdichte zenders zijn er nog niet en storingen dus niet altijd te voorkomen. Voor het uitversterken van de acteurs worden nu Micropods met watervaste zakjes gebruikt. Daarmee lukt het soms om een voorstelling zonder storingen door te komen.

plaatst. Om de last te kunnen verdelen over het trekkenveld maken we gebruik van groepen van vijf trekken en evenaars. In de Ruhrtriennale, waar deze voorstelling in première ging, bleek een constructie van mammoetruis noodzakelijk voor een vrije overspanning van 25 meter. Een aantal ramen en raamkozijnen werden verwijderd, zodat de muren als dragers konden fungeren. Het houten dak kon het gewicht namelijk niet hebben.'

Nieuwe zakken

Voor de opslag en hergebruik van het water gebruikte Toneelgroep Amsterdam in eerdere producties vaker een bassin en een zuiveringsinstallatie. Maar vanwege het gebruik van het kunstbloed, het verkleuren van het water door de houten vlondervloer en om financiële redenen werd besloten dit keer met waterzakken te werken die iedere keer opnieuw worden gevuld met

schoon leidingwater. De waterzakken worden gemaakt van vrachtwagenzeil en zijn bedoeld voor gebruik in de landbouw. Kruijs: 'In de montageperiode joegen we er makkelijk veertien kuub water per repetitie doorheen. Nu kunnen we met een zeven kuubs waterzak goed uit de voeten. We vullen ze voor aanvang met een brandslang.' Om het water via slangen van 75 mm doorsnee in de zeven verschillende regensystemen te pompen bouwde TGA een kar met een verwarmingssysteem en twee hydrofoorpompen, met debieten van 25m³/uur en 15m³/uur. De hydrofoorpompen voeden elk een deel van de watereffecten. Eenmaal op de vloer verdwijnt het water tussen de vlonders in een groot bassin dat 9 kuub aan water kan opvangen. De speelvloer is tien centimeter dik. Na aftrek van rubber folies en houten vlonders blijft er zes centimeter vrije ruimte over om het water te herbergen en een bodemneve-

leffect te maken met CO₂. Deze wordt via zeven kanalen onder de vlonder gecreëerd, en komt dan langzaam omhoog.

In *De Stille Kracht* valt niet te ontkomen aan de natuurelementen. Dat geldt ook voor componist Harry de Wit, die op het toneel zijn muziek maakt met verschillende instrumenten, waaronder sommige zelfgemaakte, en een vleugel. Deze vleugel overleeft stortbui na stortbui. Hij werd voorzien van twee lagen epoxyhars, een waterkering aan de onderzijde van de vleugelklep en een doorzichtige overkapping over de toetsen. Na afloop van de voorstelling komen de twee dompelpompen in actie. Kruijs: 'We halen één vlonder weg en dan pompen we al het water direct het riool in.' <<

Speeldata Stadsschouwburg Amsterdam: 20 t/m 23 januari, 26 t/m 30 januari, 2 t/m 5 februari
Speeldata Antwerpen de Singel: 11 t/m 14 februari